

40. ՉԸԼ-ԲԸՍԿ

Կեր, չըկեր, թագաւորըմ կեր, ուր լաճ:

Թագաւոր կը մեռնը, լաճ կը թըղնը, կը յա դիւնեն վե:

Կերթա կաճամ, կերթա, անու մարթըմ դեմ կառնը, կըսը.

Հա՛յ, մա՛րթ, դո՞ւր կը յաս:

Կըսը. - Խա՛, վուըլա՛, կերթամ դիւնեն վե:

Կըսը. - Ձի էլ չը՞ս անը քիւ ընկիր:

Կըսը. - Կանհիմ, վըրե՞ չըմ անը:

Կըսը. - Տիւ ի՞նչ կանհիս:

Կըսը. - Վուըլա՛, իս էրաճ կը խանհիմ: Քիւ անուըմ ի՞նչ կը:

Թագաւորը լաճ կըսը՝ Շեր-Ալի:

Կիլնին, կերթան:

Շատ կերթան, քիչ կերթան, մարթըմ էլ անուըմ դեմ կառնը:

Կըսին. - Դո՞ւր տը յաս:

Կըսը. - Տը յամ դիւնեն վե:

Դորիս անուըմ կըսը. - Ըզի չը՞ք անը ծի ընկիր:

Կըսին. - Վըրե՞ չընք անը: Լա քիւ անուըմ ի՞նչ կը:

Կըսը. - Իմ անուըմ Պուլնաս իմ: Իս աստըղ կը ծանչընամ:

Թագաւորը լաճուըմ կըսը. - Քիւ անուըմ ի՞նչ կը:

Կըսը՝ Շեր-Ալի:

Կիլնին ընկիր, մեկտեղ կերթան, վուըզդի՛մ տուըմ մեհվան

կիլնին:

Ան վուըզի չուր ըզանուըմք պեկ կը բիրը, կը գա թագաւորը դիվան:

Թագաւոր կը բարկանա, կըսը. - Ապա մըկա ի՞նչ դիվընը վուըխտ ը:

Կըսը. - Խա՛, վուըլա՛, թագա՛վոր, վերա չըբըռնիս, ծի հասօր մեհվան կեր, անու խանար, հանանկան ա:

Կըսը. - Ան ի՞նչ մարթ եմ, վուըր չիկին իմ տոււն, իկին քու տոււն:

Վուըզիր էսաց. - Անունք կարիպ մարթ եմ, ի՞նչ գըտին իմ տոււն վուըրն ը, քոււն վուըրն ը:

Թագա՛վոր էսաց. - Ան մարթիրուն կանչեցե՛ք, գա՛:

Ան մարթիրուն կանչիցին, պիրին: Չուր հանական գախ մընացին հատե, ընչ դիվան բաղլավ, հըմեն գացին, մընացին մեհվընքտիր, թագա՛վոր:

Իրիք մարթ էլ ճակ-սիլախ կապիցին վար ուրինց, կայնան վար տըռան:

Շեր-Ալին ան մարթիրուն էսաց. - Ան ի՞նչ տ'անեք:

Սիցին. - Դալ-քըսեն ընցնա՛ յը, համեն օր ընչ մի թագա՛վոր կը քընը, մինք ճակ-սիլախով կը կայնինք վար անու գըլխուն, չընք թըղըն վիշապ անու զարար անը:

Շեր-Ալը էսաց. - Դասօր դոր մեհվընին ը:

Սիցին. - Չէ՛, հասօր մի, վաղ էլ քյի:

- Չէ՛:

- Խա՛:

Ախըր դոր տըվին Շեր-Ալուն:

Մընաց, չուր կեսգիշիր կուըտրիլու վուըխտ մեկըն էլ պատ պացվավ, ահակին վիշապըմ իրը, իրը, կանստ թագա՛վորին արավ: Շեր-Ալին էլ ուր թուր էխան, քանը փըշու՛մ վիշապ իրը, տուս փըր-տից, հըմեն փըրտից, իլից հատե:

Փըշու՛մ արուն թըռավ վար թագա՛վորը ճակտին:

Շեր-Ալին էլ էսաց. - Ի՞նչ անիմ, ձեռնով վիրուցիմ, հըմեն տը քըսվը վար թագա՛վորը ճակտին, թըրով վիրուցիմ, վախանամ թագա՛վոր հաշարանա, սը՝ խա՛, վուըլա՛, նա կուզեր ծի ըսպաներ, իս անկախա:

Կը տա, կառնը, կըսը. - Վուըլա՛, իս թըրով տը վիրուցիմ, մը-կա ինչ իլիր:

Ընչ թուր կը վիրուցը, թագա՛վոր կը տեսնա, ուր Շեր-Ալ թուր խանիր, կայնիր վար ուր գըլխուն:

Հանդամ հինը ըզջալատքիր կը կանչը, կը պիրը, ուր ջալատքիր կը գան, ինչըխ կիւնը՝ թագավորը աչ կընգնը թախ վիշապ, կը տեսնա վիշապ փրտած, դիգած հատե:

Ան թագավորըն էլ ինչ ատ պան տեսավ, քըսե՛մ ընկավ ուր միտ:

«Թագավորըն կեր, էմակ էփող կը բըռներ, ընչ անու քեֆով չըն իւնը, անունց վիզ կը տեր գանիլ: Հըտըն տիր մարթըն էլ բըռնից, ան մարթ շատ անու քեֆովն էր: Օրըն ատ մարթ գընաց, անմախանկան խընծուրը ծառը ճողըն չուրցեր էր, ատ չուր ճող կըտրից, իպը, ուր էմակ իփեր, գանցին թագավորին սիցին՝ քու աշչին անմահական խընծուրը ծառ կըտրից: Թագավորըն էլ ուր ջալատքիրուն դաստուր իտու, ջալատքիր գանցին, ըզան ըսպանիցին, ատ մարթըն էլ դայիմ կը գեր թագավորը միտ, անու դարտ կը գեր»:

Նուր թագավոր վար ուր մըտածածին փոշընավ, Շեր-Ալուն էսաց. - Իմ ախչիկ չըխոմ քու ը, ալ ինչ կուզիս՝ ո՛ւզը:

Շեր-Ալին էսաց. - Յա ծի՛ իս չըմ առնը, լա վուըր քու ախչիկ կը տաս, տու իմ պըզտիկ ախպոր:

Թագավորը ախչիկ հար կը փըսակին վար Պուլնասին, կը մընա: Թագավոր ինչըխ կանը, Շեր-Ալին ուր խամար թու պան չանը:

Կըսը. - Վուըր ծի պան ըպեր, վըրե ծի պան չըկեր:

ԸզՊուլնաս կը թըղնին հատե, ատ էրկուս կիւնին, կերթան:

Շատ կերթան, քիչ կերթան, կերթան վուըզդի՛մ տուն կիւնին մըսաֆըր: Վուըզդի չուր անունց ընթրիս կը տա, անունց պեկ կը պիրը, կը հանազանը:

Ընչ կերթա թագավորը դիվան, թագավոր կը բարկանա, կըսը. - Նա ինչ դիվան էրթալու գախ ը, տու մուր կը գաս դիվան:

Կըսը. - Թագավոր ապրած կեմաս, հասօր վերա մը՝ պըռնը, հասօր ծի մեհվան կեր:

Կըսը. - Ան ի՞նչ մեհվան են, ուըր իկին ծյի տուն, չէկին իմ տուն:

Կըսը. - Հալ-քըսեն ընցնա յը, ան մարթիր հուրիշ երկրից էկած, ալ անու խամար չըզըցած քու տուն ուըրն ը, իմ տուն ուըրն ը:

Թագավոր էսաց. - Ան մարթիրուն կանչը ըստա:

Հատեց դիվան կանին, չուր դիվան կեսըն կիւնը, պառաւլըն կը գա՛ վա՛ր հաւըրդըսին, դիվանը մա՛րթիրուն հըմենանց հիշունց կը տա:

Ատ պառաւլ յոթ քաղաք տառցուցեր էր քա՛ր, մըկա էկեր էր ա՛տ քաղաքն էլ տ'աներ քա՛ր:

Մընաց, ա՛թա՛րզ վից տիր իրը վա՛ր հաւըրդըսին, զըմենանց հիշունց իտու, հըտըն տըրուն ծըծղաց, էսաց. - Հա՛, հա՛, հա՛, Հեր-Ալին տեսեցե՛ք, ընչ քա՛ցիր, մըստիր վըրըն պուճախ:

Պառաւլ ընչ ուր էսաց, մա՛րթ ծեն չէխան: Հըտըն տիր Հեր-Ալին էլա՛վ, վա՛զից հիտիվ պառվուն, պառաւլ փախա՛վ, չուր վա՛ր ուր մըղարը տըռան, շուտ տոռ էբաց, մըտա՛վ հիմը, տոռ շինից վա՛ր ուր: Հեր-Ալին տոռ կուտրից, զընա՛ց, ծեն իրը պառվո՛ ճըտին, ուըր տը խեխտեր:

Պառաւլ էսաց. - Հե՛ր-Ալ, խուըգաւտ, արաւվուտ կուըրբա՛ն կիւնիմ, տաւ ըզի մը՛ ըսպանը: Ահտ իլնը, իս դուր քաւ անուն լըս-նամ, փախիմ:

Պառաւլ հա փախա՛վ:

Հեր-Ալին զընա՛ց, թա՛գա՛վորը մա՛րթիրուն խա՛պա՛ր իտու, էսաց. - Յոթ քաղըը մալ-ապրանք, ուսկին, արծաթ, հըմեն գի պառվու մըղարեն հիմը, իս ըզպառաւլ տը խեխտեր, ընկա՛վ Աստըծու բախտ, իս էլ թըղը, փախա՛վ, զընա՛ց:

Ինչըխ արա՛վ, մա՛րթ չըզըշխըցա՛վ յեր:

Հեր-Ալին էլ մեկուն վիզ պըռնից, գորով տարա՛վ, մըտուց պառվու մըղարեն վե: Խուըռըըն ուսկը իտու քա՛մակ, իրը, նուր քաղաք քաղըրով գա՛ցին, ա՛տ մալ- ապրանք հըմեն բիրին:

Թա՛գա՛վոր էսաց. - Իմ ախչիկ չըխտ քաւն ը, քաւ ուզիլուն էլ ո՛ւզը:

Հեր-Ալին էսաց. - Ինչ քաւ ախչիկն ը, իս չըմ առնը, ատ փըսակինք վա՛ր իմ պըզտիկ ախպոր: Մալ-ապրանք էլ ծի չըպը:

Թա՛գա՛վոր շատ գորից:

Ան էլ էսաց. - Ուր ծի մալ ըպեր, իս պառվո ուսկին ու ար-ծաթ, մալ- ապրանք հըմեն տը տանիր ծի:

Նուր թա՛գա՛վորը ախչիկ փըսակից վա՛ր էրա՛գա՛խան մա՛ր-թուն, ինք մընակ էլա՛վ, զընա՛ց:

Շատ զընա՛ց, քիչ զընա՛ց, զընա՛ց ծովու՛մ պըռուկ կայնա՛վ: Հանդե կա՛մի՛մ կեր, ահակին մախլուղ թափեր էր ատե, որ

տ'երթեր վար ծովուն: Ընչ կերթան, կը խասնին վար կես ծովուն, կամու կուղ վե չըփլախ ձեռըմ կէլներ տաւս, ըզկամին շուռ տեր:

Շեր-Ալին ինչ տեսավ ընցնա պա՛մ ը, էսաց. - Մըհա թըղեք իս մընակ յամ:

Թըղին, Շեր-Ալինե մը ռանգին մընակ էլավ, մըտավ կամին, գընաց: Ընչ խասավ վար կես ծովուն, տեսավ չըփլախ ձեռըմ էլավ տաւս, որ կամին շուռ տեր: Շուտըմ խասավ, ատ ձեռ բըռնից, ճըխմըռտից, ընչ ճըխմըռտից, ծովու մեջեն ձե՛մ լըսավ:

Ատիկ կըսեր. - Շեր-Ալ, աս տիր ծյի անա՛տը, ահտ իլնը, իս հուր քու ձեն լըսիմ, փախիմ հատուց:

Շեր-Ալին ընչ տառցավ, էլածն անունց քըսա արավ, նուր կամին էլավ վար ծովուն, համեն մարթ գընաց խա ուր պանին:

Շեր-Ալ կիլնը, կը տա ճամբախ:

Աթարգ փեղըմ կը յա, կը խասնը տեղըմ, ընչ կը մոտխըսնա, կը տեսնա քար կա ուր հիրծիվ, ընչ կը գատնանա՝ կը տեսնա մարթ ին: Նուր կը տա մա ատ քարիիուն վե, կը յա:

Կազամ էլ կը յա, կը տեսնա խալվուր մարթըմ գի նըստիր հատե:

Ան խալվորուչ կըսը. - Հա՛յ, պարեկա՛մ, նա ինչ քըսա յը, ընչ կը գատնանան, նա քարի մարթ-խսան ին, ընչ կը մոտխըսնամ՝ քար:

Կըսը. - Վո՛ւրըտը, հալ-քըսեն ընցնա յը: Նա պիրթ ինչ կը տեսնաս, անու մեջ քանսուն ախչիկ կա, անու դարգըխեն քանսուն խուընդքարը արծիկ կախուկ ը: Վով ըզան թըլը, ընցնը վար մեկէլ դարգըխին, հանդուց էլ ընցնը վար աս կընարու դարգըխին, սեյրին տը բատըլ, ան թալող տը մըտնը միրս, վով ինչ չըկարը ընցը, կիլնը քար: Ան մարթիր ընչ տաւ կըսիս, անունք էլ էկած, ջանքըված, լա չըկարցած ընցցած, հըմեն էլած քար: Իս էլ իկը, ջանքըվա, չըկարցա ընցցեր, լա իս շատ խուըրտ էր, սեյրին ծի չըբանա, չըկարցավ ծյի աներ քար, իս էլ խալվուրցա:

Կըսը. - Հա՛յ, ջըհեխի՛կ, տաւ խեղճ իս, մը՛ յա, տաւ էլ տ'իլնիս մի պես:

Կըսը. - Չէ՛, վուըլա՛, իս էլ տը յամ, ջանքըվիմ, մըհա Աստըված ինչ տը տա:

Կիւնը, կերթա, աս կընարեն կը թաւը, կը ընցցը, դոր ան մեկէլ կընարեն կը թաւը վար պիրթին վե, ավուրըմ ճամբախ հա-վիլ կը ընցցը:

Հանկախ հինը դարգախ կը բացվը, ինք կերթա մա հաւշին, կը տեսնա քանսուն թեփսը գի հատե, քանսուն էլ ծափոպ լիկ, կազիր վերեն, գըտելթիր խա կըշտին:

Ան էլ համեն մեկուց փըշու'մ կուտը, կիւնը, կը մըտնը կոտ-րուկ սնտուկի'մ մեջ: Քուրիր ընչ իկին, չըգըցան ան վո'վ էր անարգ արիր:

Սիցին. - Ապա վոպ տ'իւնը ընցնա խուըրտ, ուր ընցնա կանը:

Ան պառապ, ուր սեյրին տվեր էր, զինք էլեր էր պառապ, ան էլ աս ախչկըտիրու մեջըն էր:

Էսաց. - Թը ֆըլան մարթ իւնը (Շեր-Ալին)²²:

Ան ձեռաց տերըն էլ հանտե յեր, ընչ վուր ձեռ մա ծովուն վե խաներ էր տաւս:

Էսաց. - Վուըլա', իմ շուըֆեն էլ վար անու կերթա:

Անունց ճաւչ քուրն էլ էսաց. - Դու էլեք, քացեք ձի հողեք, չուր հըմեն պան կը խասկընանք:

Չըլ-Բըսկըն էլ, էսաց. - Ըսն եք, ջըսն եք, էլեք տաւս, թը չէ ձի նա փանջարից տը թալիմ տակ:

Նուր Շեր-Ալեն էլապ տաւս:

Ախչկըտիրն էլ անախան, էկին հանտե:

Ատ ախչկըտիրու սեյրին բատլեր էր: Ան մարթիրըն էլ, ընչ էլեր են քար, հըմեն ժըրան, իկին, վոպ որ կընիկ կուզեր, իրը Շեր-Ալու մոտեն ուր կընիկ առից, գընաց: Մընաց Չըլ-Բըսկ, ուր պըզ-տիկ քուր:

Շեր-Ալին ըզՉըլ-Բըսկ առից, ան պըզտիկ քուրըն էլ Չըլ-Բըսկին էսաց. - Պախը մա քի:

Ընչ ան մարթիր իկին, քացին, պո'մ մընաց, ան խաւվուրն էլ ջըրիւնացապ, իրը ուր խամար կը գընե:

Հըրճըն տիր Շեր-Ալին էսաց. - Ալ կընիկ չըկա:

Ան էլ էսաց. - Աղեկ ը, իս ան հըմեն աղեկություն խա քի արը, տաւ ձի անկընիկ կը թըղնիս մըկա:

²² Ծ. Ա.:

Շեր-Ալին էլ նախաջացավ, ան պղծտիկ քուրն էլ իտու անու, ըզան էլ իտը ճամխու:

Փելըմ Շեր-Ալին, Չըլ-Բըսկ մընացին անտը, չուր օրըմ Չըլ-Բըսկ գընաց գյիտու պըռուկ, ուր մագիր սանտրից, բըսկըմ ընկավ գյիտ, գյիտ տարավ:

Ան էլ լալեւեն իրը տուն, հիրիկուն ճըրագ չարավ, մալուլ-մալուլ նըստավ հանտ:

Մընաց, հիրիկուն Շեր-Ալին իրը տուն, տեսավ ուր ճըրագ չըվանած, կընիկն էլ նըստիր, կը լա:

Էսաց. - Ախչը, ան վըրե՞ ճըրագ չըս վանիր:

Էսաց. - Հալ - քըսեն ընցնա յը, իս հասօր քացը գյիտու պըռուկ, սանտըրվա, բըսկըմ մագ իմ գըլխուց ընկավ գյիտ, գյիտ տարավ:

Էսաց. - Տընաշեն, վըրե ան մագ չըկա՞ քու գըլխիս, տու անթարգ կը լաս:

Էսաց. - Իմ դարտ եդ չը, իմ ցավ են ը, ուր անտ մագ մի տ'իցկը բալեն:

Շեր-Ալին էսաց. - Տընաշեն, ան մագ ի՞նչ կը, ուր մի տ'իցկը բալա:

Ան էլ էսաց. - Դե քու քեֆն ը:

Գյիտ ըզանտ մագ առից, տարավ, Պապը Ֆըրընգը երկիր էխան տու: Եվարին ինչ Պապը Ֆըրընգը մշակ ծին կը պիրը վար ճըրուկ, ինչըխ կանը, ինչըխ չանը, ծին չըյա վար ճըրուկ: Կիրիշկը, կը տեսնա բըսկըմ մագ գո մա ճըրուկ, կառնը, կը տընը ուր ճըզտան, կը բիրը:

Կէրթա մա թագավոր, կըսը. - Թագավոր՝ ապրած կենաս, հասօր պա՛մ իմ պիրիր քյի հանդա:

Կըսը. - Ան ի՞նչ իս պիրիր ծյի:

Կը խանը փունջ մագ, կը տա թագավորին:

Թագավորըն էլ հանդամ հինը դալալ իտու կանչիլ, էսաց. - Վով նարու տեր բիրը ծի, իս գան տը կայնացըցիմ, անցկուն ուղս-կը լըցիմ վար անու գըլխուն՝ չուր ան մա ուղսկուն կուրսը, հըմեն տամ անու:

Սա անտ քաղքին մարթ չէլավ էրթեր, չուր պառավըմ իրը, էսաց. - Թագավոր՝ ապրած կենաս, իս յամ, քու ուզած բիրիմ:

Թագավորըն էլ աղեկ հանդիյե՛մ իտու անու, իտը ճամբախ:

Պառաւ զընաց, շահագըմե թըփգեխըմ շինից, մըստավ վար
ծըծմին, սըբհան ըլա, սըբհան ըլա անելեն խա գլիտուն զընաց:

Շատ զընաց, քիչ զընաց, զընաց Շեր-Ալիւ պիրթը տակ
կայնավ: Շուտըմ ուր ծըծում էխան, հանտե պախից, էլավ, զընաց
պիրթ: Թարանջեն վե ընչ կէլներ, թարանջը մատքիր կը փըջեր,
մուր կէլներ:

զընաց վար տըռան, կանչից, էսաց. - Խաթուն, տոռ բաց,
չուր վանդ կը յամ խա իմ պանին:

Չըլ-Բըսկ էսաց. - Դե՛ զընա՛ խա քու պանին, քանը շուտ ը:

Պառաւ ինչըխ արավ, ինչըխ չարավ, տոռ չէրաց վար պառ-
վուն:

Պառաւմն էլ էլավ, մըտավ թարանջը տակ պանկըվավ, չուր
էվարին Շեր-Ալին իրը:

էսաց. - Ամա՛ն, խուըգա՛ւտ, արիվո՛ւտ մեռնիմ, ծի տեղըմ
տու, չուր խըլիսուն կերթամ խա իմ պանին, իմ ընկըրքիր հըմեն
քանցին, Հարուսաղեն տա քի մուրատ, իս չըկարցա մընացը:

Շեր-Ալին կառնը ըգպառաւ, կը տանը տուն:

Չըլ-Բըսկ կըսը. - Աստըծո՛ւ սիրուն, անտ պառաւ մը՛ բիրը մի
տուն, ան բանեն՛ տը բիրը մի գըլոխ:

Շեր-Ալին էսաց. - Տընաշեն, մա խեղճ պառաւ ի՞նչ կը, վուր
բանա բիրը մի գըլոխ:

էսաց. - Դե քա՛ւ քեֆըն ը:

Ախըր պառաւ մընաց հանտ: Խըլիսուն շուտ կիլնը, ծեռքիր
կը տա վե, մուխիր կը խանը, թորվընաղ կանը, թոնիր կը վանը,
հըմեն պան կանը, չուր անունը կիլնին վե:

Շեր-Ալին կըսը. - Ահա տաւ կըսեր ըգպառաւ չառնինք միրս,
մի չըխո խուըտամըմ պետք էր, Աստըված հորողկից:

Համեն օր անթարզ կանը անտ պառաւ, չուր խորոտ բըստա
կիլնը վար Չըլ-Բըսկին:

Ընչ բըստա կիլնը, օրըմ կըսը. - Չըլ-Բըսկ, անու քու իրկան
հաւնար մա ընչկին ը:

Կըսը. - Ապա իս ի՞նչ գըտիմ:

Կըսը. - Ապա ալ տաւ ինչ իրիկ-կընիկ եք, ուր տաւ չուր մըկա
չըս զընա մըհա անու վուըժ մըհա ինչ պանը մեջն ը:

Չըլ-Բըսկ կըսը. - Պառաւ, ապա ի՞նչըխ անինք:

Պառաձ կըսը. - Հիրիկուն քու մագիր գըժ արա, ընչ քու իրիկ կը գա տուն, կըսը՝ ա՛ն ինչ իլիր, սա՛ն ապա իս, տաւ ինչ իրիկ-կընիկ ինք, ուր տաւ չուր մըկա ծի չըս ըսը, մըհա քու վուըժ ինչ բանը մեջն ը:

Չըլ-Բըսկն էլ հիրիկուն ճըրագ չըվանը, չուր պառաձ կիւնը, կը վանը: Ընչ Շեր-Ալին մեծրից կը գա, անու մեծիր թիվից չառնը տակ, ընթրիս կուզը՝ ընթրիս չըպիրը, խիտ խաբաւ կը տա, ան թու պատասխան չիտա:

Շեր-Ալին կըսը. - Ան ի՞նչ իլիր:

Կըսը. - Ապա տաւ ծի չըս ըսը՝ մըհա քու հաւնար մա ընչկին ը:

Կըսը. - Տընակո՛ւլ, վըրե՞ տաւ չըս գընա, մա ցախավիլն ը:

Կը մընա խըլխուն, պառաձ շուտըմ կերթա հաւրիշ ցախա-վելըմ կը պիրը, ըգատ ցախավիլ կը թաւը թոնիր, կը վանը:

Պառաձ կը տեսնա, ուր անու թու գարար չիւնը՝ Շեր-Ալուն:

Կըսը. - Չըլ-Բը՛սկ, տընաշե՛ն, վըրե ա՞ն էր քու իրկան հաւնար:

Կըսը. - Ապա ի՞նչըխ անիմ:

Կըսը. - Խա՛, վուըլա՛, էլմէլ հերեկվան պես արա՛:

Ան էլ էլըմ անցկուն կանա, Շեր-Ալին կըսը. - Տընաշե՛ն, իմ վուըժ մա ավիլն ը:

Պառաձ խըլխուն լագըմ անու ավիլ կը վանը, հաւրիշ ավի-լըմ կը տընը հանտե, ընչ Շեր-Ալին թու գարար չիւնը, պառաձ էլմէլ կըսը. - Քու իրկան հաւ մար ան չէր:

Էլմէլ մաղդեն կանը, չուր անու իրիկ կը գա, կըսը. - Վըրե՞ մաղդեն արիր իս:

Կըսը. - Ապա տաւ ծի չըս ըսը մըհա քու վուըժ մա ընչկին ը, ուր իս խաղամ խիտ, իմ սըբըր անիմ:

Դոր կըսը. - Թիակն ը:

Ան էլ չիւնը, պառաձ կընգըն խիտ, չուր Չըլ-Բըսկ էլըմ կը ոըկը:

Շեր-Ալին կըսը. - Տընակո՛ւլ, վուըր անցկունը, կուզիս խաւ-կանալ, ա՛րը, քի սիմ:

Կը տանը, յոթ տոռ կը ընցըցը, ուըր պառաձ չըլըսը, պա-ռաձն էլ սեյրը կանը, ան յոթ տըռնիր կը բացվին, կերթա, վար անունց գըլխուն կը կանգըն:

Շեր-Ալին կըսը. - Տընակո՛ւլ, իմ խուըգին գի մա իմ թըրը կալանին ը: Վուըր իմ թուր թըլին մա կըրակին, յան մա ճըրին, իս հանդամ հինը տը մեռնիմ:

Պառավն էլ կըսը. - Հա՛յ, ջա՛ն, կընտա վուըր կընտա:

Շուտըմ կը վազը, կերթա տուն:

Հիրիկուն ընչ Չըլ-Բըսկ, Շեր-Ալին կը քընին, պառավ կիլը, Շեր-Ալու թուրը կալան կառնը, կը թալը գլիտ:

Հանկախ հինը Շեր-Ալին կը խիվընդընա: Պառավ ըզՉըլ-Բըսկը գըլխու մազիր կը փաթթը վար ուր ձեռաց:

Ան կըսը. - Պառավ, թուղ ըզՇեր-Ալին ծածկիմ:

Կըսը. - Սեվո՛վ սեվավուր, մըկա սեր էր քյի էլ, քիւ Շեր-Ալուն էլ, իս չուր յի՞փ տը մըստիմ քիւ իրիս վե:

Մազիր քեշէլեն կը տանը, մըտուցը ծըծում վե, կառնը, կը տանը Ֆըրընգա պապուն:

Չըսի՞ս էրազ տեսնող էրազը մեջ կը տեսնա, վուըր Շեր-Ալին գախ ը՝ մեռնը: Հանկախ հինը կըսը. - Կընի՛կ, շո՛ւտ արա, աղու՛մ գարը լի՛ց հիրճիվ իմ ձիուն, իս տ՛էրթամ, իմ ճիւլ ախպեր կը մեռնը, յան խասա, յան չըխասա:

Կընիկ կըսը. - Անցնա յը մըկա տ՛իլնիմ, գարը լըցիմ հիրճիվ ձիուն, վո՞վ գըտնա, մըկա հուրդ ը ընգիր խա ուր քեֆին:

Ան էլ շուտ կիլը, թատարիք կը տեսնա, գարը կը տա ուր ձիուն, շուտ կը գա մա Պոլնաս:

Կըսը. - Ախպեր՛, շո՛ւտ իլը՝ յանք, յան մի ախպոր խասանք, յան չըխասանք:

Պոլնասն էլ կըսը. - Խա՛, վուըլա՛, անու աստըղ մըժխա՛վիր, էրթանք, քանը շուտ ը:

Կիլնին, կերթան, կը խին՝ Շեր-Ալին մեռուկ ը, կիրիշկին՝ մընչ կընիկ կա, մընչ պան, չուր կիրիշկին անու թըրը կալան չըն տեսնա:

Կըսին. - Կա, չըկա, անու թուր թալած գլիտ:

Աստըղ խանող ախպեր լողվուր էր, կերթա մա գլիտու գյառին, լող կանը, կը տեսնա Շեր-Ալու թըրը կալան գի հատե, վիշապ տըրիր վերա:

Կը տառնա, էրազխանին կըսը. - Վուըլա՛, հալ-քըսեն ընցնա յը, վիշապ ուր գըլխ տըրիր վար կալանին:

երազնախան կըսը. - Մըհա՛ն իրի՛շկը՝ ըստա յոթ տարվան ձեթ չըկա՞:

Կէրթա, անու կըշտու տուն կիրիշկը, կըսը. - Յոթ տարվան չէ, խարիր տարվան ձեթ կա ըստա:

Ատ ձեթ կը տանին, կը թալին մա՛ ան գյառին: Ձանա՛վար-բըրի հըմեն կը փախին, նուր անունըն էլ կէրթան, կը խանին:

Աստըծու հըրամանով խուըգին կը գա, ըզՇեր-Ալին կիւնը, կը նըստը, կը փըռընգտա, կըսը. - Տընաշենքտի՛ր, իս անցկուն անուշ էր քընիր, տաւ վըրե՞՞ ծյի խանիցիք վե:

Կըսին. - Տաւ աղեկըմ քըներ էր, հո՞ւր ը քաւ կընիկ, հո՞ւր ը քաւ պառավ:

Կըսը. - Դա՛յ, հա՛յ, վուըլա՛, ինչ արիր խա՛ ծյի, ան պառավըն ը արիր:

Կըսը. - Դե, տաւ էլե՛ք, քացե՛ք խա՛ ծի բանին, իս տէրթամ՝ մըհա ինչըխ անին:

Անունը էլ կըսին. - Մենք էլ գանք խա՛ քյի:

Կըսը. - Տաւ քացե՛ք խա՛ ծի պանին:

Ըզանունը փառու կանը, կը տընը ճամբախ, ինքըն էլ կաստ կանը, կը գա, կը գա, Պապե Ֆըրընգա քաղաք կիւնը տաւ:

Շեր-Ալին կէրթա մա՛ քաղքեն, կը խը՝ է՛, ահակին կալըբալըխ կա հատե, գոռնա-մաղաւրա կը գանին, կը խաղան:

Պառավըմ կը գա անու հիրճիվ, կըսը. - Դա՛յ, պառավ, մա՛ ի՞նչ հըլըգաւմ ը:

Կըսը. - Խա՛, վուըլա՛, իմ քաւր քացիր, մա՛ խեղճ Շեր-Ալին կուրսըսցուց, անու կընիկ բիրիր, մըկա ինչըխ կանին, մըհա՛ր չի տա²³:

Կըսը. - Պառավ, տաւ չը՞ս իյա հանտե:

Կըսը. - Խա՛, վուըլա՛, ան չը թըղընը մա՛րթ յա մա՛ ան, լա՛ ծի կը թըղընը:

Ան էլ կըսը. - Ա՛ռ մա՛ քաֆիկ, տա՛ր անու:

Ըզյաւր մատնիկ էլ կը տընը հինը, կը հորողկը:

Պառավ կը յա վա՛ր տըռան, ինչըխ կանը, ան տառ չըբանա, ան էլ կըսը. - Տաւ քաւ Աստըվաժ կը սիրիս, տըռան ծերպ վե մա՛ քաֆիկ առնիս:

²³ Դամաձայն չէ ամուսնանալ (Ծ.Բ.):

Քաֆիկ կը թըլը մա տախտին, ան հըրճըն չըխտ չիրիշկը հինը:

Նուր կըսը. - Իրիշկիմ՝ մըհա ան ինչ կը մա անու քաֆիկին:

Կառնը, կիրիշկը, կըխը՝ Շեր-Ալու մատնիկ գի մեջ, կը վազը հանեջք, կը կանչը՝ պառա՛վ, պառա՛վ, պառա՛վ:

Պառավ կը տառնա, կիրիշկը, կըսը. - Տիւ քիւ Աստըված նանչ կը սիրիս, նարու տեր հո՞ւր ը:

Պառավ կըսը. - Վուըլա՛, մա իրիք օր ը գի մի տուն:

Չըլ-Բըսկ կըսը. - Ապա տիւ չը՛ս կանա պիրը մա ծի:

Կըսը. - Վըրե՞ չըմ կարա:

Ան մեկէլ օր պառավ ըզՇեր-Ալին կանը ուր ախչիկ, կընցցը ուր հիրճիվ, կը տանը մա Չըլ-Բըսկ:

Հըմեն կըսին՝ պառավ, ուր ախչիկ քացին մա Չըլ-Բըսկ: Անունց բախլութին կը գեր, ուր պառավ, ուր ախչիկ մընակ կը գեն մա ան:

Շեր-Ալին ընչ գընաց հանտե, փըշու՛մ վար մեմեկը խըն-դացան:

Շեր-Ալին էսաց. - Քիւ մըհար տո՛ւ:

Նուր Չըլ-Բըսկըն էլ ուր մըհար իտու: Նուր հըմեն սիցին՝ պառավ, ուր ախչկան ուտ վար մի իրը, տորիս Չըլ-Բըսկ ուըր մըհար կը տա:

Տարան փըսակիցին, պիրին, պառվու ախչիկըն էլ (Շեր-Ալի), ուր թեզնինք տըվիր ուր բերնին, սաբկա կը ամչընա:

Կը տանին թագավորը սարեն, հըմեն կը յան, կը մընա թագավոր, ուր թագա կընիկ, պառավ, ուր ախչիկ:

Թագավոր անցկու՛մ ուրախացեր էր, ուըր ուրախութեն կար-միր խընճուր չըր էրթա անու բերան:

Չըլ-Բըսկին էսաց. - Ախչը՛, մըհա կըրակըմ տի՛ վար իմ կալունին:

Էսաց. — Չը՛մ տընը:

Էսաց. - Դե՛լ, ուռը՛սպը, գախ ը պառկըմ տամ մանչ գըլխուն:

Էսաց. - Շեր-Ա՛լ, կը լըսի՞ս:

Շեր-Ալն էլ էլավ, խորոտըմ ըգթագավոր փըրտից, մընաց չուր խըլխուն, խըլխուն պառվուն կանչից, ուր Չըլ-Բըսկ բիրիլու հաղկ տեր:

Էսաց. - Պառա՛ւ, կա՛յնը վա՛ր քա՛րին, ուր պանցըր իլնիս, քյի շատ ուղսկը կը խասնը:

Հատե եգա՛ր, պառվու վիզ թըռուց:

Իպը, ա՛ն մեկէլ պառաւ, ընչ գինք տարեր էր մա Զըլ-Բըսկ, պեռըմ ուղսկը իտու ա՛նու:

Նուր դա՛լալ իտու կանչիլ, էսաց. - Իս Շեր-Ալին իմ, ծյի թա՛գաւոր սպանիր իմ, կուգեք էկեք ծյի ա՛յա, չըք ուզը, ծյի քաղաք քա՛ր վա՛ր քա՛րը չըմ թըղնը:

Հախու հըմե՛ն էլ իկին ա՛յը, իկին թա՛ժա թագաւորը թըրը տակե՛ն ընցա՛ն, քացին խա՛ ուրինց պա՛նին:

Շեր-Ալն էլ առից ըզԶըլ-Բըսկ, մաթըմ իտը ուր տեղ թա՛գաւոր, ինք տա՛ռցաւ, իրը ուր պիրթ, փելըմ մընաց հա՛նտե, ուր ինչ կեր, չըկեր, հա՛գրից, տըրըստից, ուր թա՛յիտպիր տեսաւ, ըզինք հելըստա արաւ:

Բըռըմ օր մընաց հա՛նտե, էլա՛ւ, տա՛ռցաւ, իրը ուր քաղաք:

Հատե յոթ օր, յոթ գիշիր խարսնիս արին, ա՛նունք խասա՛ն ուրինց մըրագին, տա՛ւ էլ՝ ծի մըրագին:

Էրկընուց իրիք խընծուր իրը, մեկ՝ սողին, մեկ՝ խա՛սկըց-ցողին, մեկ՝ ա՛կանջ ա՛րողին:

